

Valgmand ved Stortingsvalgene. Gift 1812 med Hermekken Eline Møllerop (død 16. Mai 1860, 70 Aar gammel). Var stadig Medlem af Byens «12 Mænd». Boede i «Graven». Ved nedsendelsen af en Deputation 1839 til Carl Johan som dengang efter længere Tid opholdt sig i Christiania, blev han udnævnt til Deputeret til ligemed Just. Roll og Konsul Garmann. Døde 28. Mai 1863.

En anden Veteran af dette Navn Møller, med Fornavn Christopher, var ogsaa Guldsmed, døde i en høi Alder 1867.

BILLEDHUGGER MICHELSEN,

fød paa Leinstranden af Bondeforældre Aar 1789, og garnisonerede 1810 i Trondhjem som Soldat. Ved at tilskjære nogle Træfigurer, vakte han Opmærksomheden for sig i den Grad, at hans Chef tilstod ham Permision og drog da (1815) til Stockholm og endelig til Rom, hvor han under Thorvaldsen, udviklede det medfødte Talent som Billedhugger og tilvendte sig som saadant et ikke ubetydelig Navn. Efter Ill. Nyh. Blad hidsættes: — — — «Hans Forældre vare da døde og efterlod ham 400 Rdlr., nød en bedre Støtte hos den daværende Statsminister i Stockholm, Ped. Anker, der anbragte ham hos Billedhugger Gøthe og optagen som Elev ved det kongl. Akademi og fik 150 Rdl. af Statskassen i 4 Aar, og ved Kongl. Resl. af 1820 en aarlig Understøttelse af 400 Sp. til et 6 aarig Ophold hos Thorvaldsen i Rom, hvortil han fik fornyet Understøttelse, ialt med 3000 Sp. Da denne Understøttelse omsider ophørte, nedsatte han sig 1828 i Stockholm, hvor han i 1833 arbejdede de til Trondhjems Domkirke skjænkede Apostelbilleder, nedsatte sig senere (1843) i Christiania, hvor han fik adskillig Beskjæftigelse, blev 1855 Ridder af St. O. O., ligesom han allerede tidligere var Medlem af V. S. i Trondhjem og ligesaa i Stockholm. Han manglede imidlertid Soutiens og søgte og fik, som det synes, en aarlig Understøttelse af Statskassen.»

I 1837 opholder han sig i Trondhjem for at opsætte det af Thorvaldsen til Domkirken Skjænkede Christusbillede. Og paa samme Tid opsætter han ligeledes sammesteds de af ham selv modellerede af Carl Johan til bemeldte Kirke skjænkede 12 Apostelbilleder.

Døde i Christiania 20. Juni 1859.

APOTHEKER CHRISTIAN FREDRIK MØLLEROP,

fød 6. Januar 1783. Blev Apotheker her formentlig i 1812, efter Ackermann, og boede i Munkegaden paa søndre Side af Stiftsgaarden. Gift 1820 med H. Høes Datter Fredrikke Wilhelmine, død i Christiania 1871, 76½ Aar gammel, nedlagt ved siden af sin Mand i Gravsted paa Domkirkegaarden i Trondhjem. Han selv døde 1861 efterladende sig betydelig Formue. Apotheket forflyttedes 1835 i Gaard paa Torvet, forhen Hofagentinde Sommers Gaard (nuværende Svaneapotek, 1919). Apotheket solgtes samme Aar til R. Balsløv for 34,000 Spd. Møllerop havde en eneste Datter, Walborg, der i 40-Aarene opbyggede i stor Stiil Landstedet Gløshaugen, gift nemlig med en her garnisonerende Lieutenant Sissener, der efter faa Aars Forløb døde. Enken senere gift med en Adjunkt Stang søndenfjeldsk. Han døde 1876.

Der nævnes i det Forrige Aarhundrede en

MAJOR FREDRIK MØLLEROP,

kopulert 1765 som Capitain og døde i Septbr. 1777.

OWE CHRISTIAN MATHESON,

fød 1794, sees at være en Decendent efter de faa Skotter som overlevede Slaget ved Kringlen 1612. Var først Handelsbetjent hos Lorck & Sønner og etablerede sig imellem 1825—27 som Handelsmand paa Baklandet, hvor han fornemmelig drev Forretninger paa Nordland. Gift med en Datter af Forstander Iversen, Johanna Andrea, fød 1807, død 7. Decbr. 1880, med hende havde han 11 Børn. Han døde 18. November 1857. Af disse Børn skulle vi nævne:

1. Jacob Matheson, fød 1827, død 10. Marts 1897, først gift med Bernhardine Engelsen, anden Gang (1867) med Augusta Bødtker.
2. Johan Christian Matheson, fød 1829, død 25. April 1902, gift 1857 med Thora Oppegaard.
3. Valdemar Matheson, fød 1844, død 18. Januar 1912, gift 1870 med Caroline Schmidt. Disse 3 er det som driver

den meget søgte Manufakturforretning i Trondhjems By. Forøvrigt skulde vi her tilføje, efter velvilligt meddelt Slægtregister af Familien Matheson, nævnes først:

- A. **Jacob Matheson**, en skotsk Adelsmand, kom til Danmark sidst i Aaret 1600 efter i Hamburg at være bleven engageret i dansk Tjeneste. Døde som Oberstl. og havde en Søn
- B. **Frederik Matheson**, ogsaa Oberstlieutenant, Kommandant paa Kongsvinger, hvor han døde. Havde 4 Børn, 1 Søn og 3 Døttre;
- C. **Jacob Matheson**, Regimentschef for de Trondhjemske Dragoner, død 1750.
- D. **Status Jacob Matheson**, født 1707, Major søndenfjeldsk, død 1771.
- E. **Jacob Matheson**, født 1761, Capitain i Overhallen, død 1852.
- F. **Margrethe Matheson**, gift med Propr. Mosling paa Rosvold i Børsen.

GENERALAUDITØR E. M. de MEULENGRACHT.

Denne Mand sees at have havt Tilhold her i forrige Aarhundrede indtil han i Aaret 1790 med Familien afreiser til Kjøbenhavn, efter 2 Aar forud at være iblandt de Brandlidte. I Aaret 1789 advarer han i Bladet imod at betro hans Søn Frederik Fehmann noget «hvoriblandt endog saadanne Ting som er aldeles usømmelig at sælge, mindre betro et Barn.» Mærkelig nok er dette Avertissement undertegnet af den naadige Frue.

PRÆSIDENT, JUSTITSRAAD PEDER TØNDER NORDAHL,

(Efter Willes Samling). Født ved Drammens Toldsted 14. December 1727. Hans Fader var Kammerraad og Tolder **K n u d N o r d a h l**. Blev Student i 1745, tog Theol. Examen 1748, studerede siden Lovkyndigheden, gift 1753 med **Berthe Johanna Fyrstenberg** og havde med hende 9 Børn, fik 1756 kongelig Tilladelse at afkjøbe Justitsraad Peter Fehmann Præsidenttjenesten i Trondhjem, der ialt kostede ham 4412 Rdlr. og kom samme

Aar til Trondhjem. Blev Medlem af V. S. 1767 og Inspektør ved de Angelske Stiftelser 1774. Døde som Justitsraad 21. Septbr. 1788 (just samme Aar som Fr. 6. dengang som Kronprinds var heroppe).

Smith siger: «Der er ingen, som ved bedre Besked om alle Byens Anliggender end Præsident Nordahl, og ham især maatte Hs. k. Højhed høre for at erfare Stedets Tarv.

Han var en utrættelig arbejdsom Mand, dygtig og rask Jurist og en ypperlig Dommer. I den gamle danske Litteraturhistorie har han skjønnede Kundskaber og han har en smuk Bogsamling hvoriblandt adskillige kuriøse Pjeser. Manden er stille og tilbageholdende i Omgang, thi han har haardt prøvet Verden, men mod sine meget faa Venner er han trofast.»

I et senere Brev til Bülow, 1785, anbefales Nordahl som Medlem af den Kommission som af Benificerede Gaarde skulde danne Chefsgaarde. «Justitsraad Nordahl» — siger Smith — «kan jeg nævne som en anden Civilist og den Mand som en 30 Aar har været Præsident her paa Stedet og har baade mange Erfaringer og Kundskaber.»

Nordahl og O. P. Wahl vare Bestyrere af Th. Angells Bo som de avertere sluttet i 1776, altsaa efter 9 Aars Forløb. Eiede og benyttede Gaarden Waaddan paa Byaasen som Avlsgaard.

I en Samling i V. S. 1784 forlægges «Justitsraad Nordahls haandskrevne Fortegnelse over Schønnings Manuskript, meget vel udarbejdet.» Videre samme Aar:

— — — «Blev læst af Hr. Justitsraad Nordahl en Afhandling ang. Kong Christian den 4des Børn med samlede historiske Oplysninger, som fandt Selskabets Bifald.»

Wille: — — «Tabet af ham vor lærde Literaturhistoriker, denne Oldgransker med de dybeste Indsigter, den utrættelige Flid — —».

Udgivet nogle Skrifter.

KJØBMAND HANS NISSEN senior,

født 1727, (Broder af Justitsraad Martinus Nissen), bekjendt som den der ved Testamente af 4. Juli 1787 oprettede et Legat, der næst Th. Angell er det betydeligste her i Trondhjem. Hans Kones

Navn er Maren Bøyesen, død 1782, Nissen selv døde 1807, 80 Aar gammel. De boede i Strandgaden en liden gammel Rønne (ang. denne Gaard se hvad derom er anført under «Chr. Thaulow») ved siden af Nedskriverens Gaard. Endnu i Byslaget, vises Rudere af Kramboden, der i hiine Tider vare hel tarvelig udstyrede, ofte inde i Gaardsrummet i et af Udhusene, hvoraf endnu findes Spor i Nedskriverens Gaard fra Falcks Tid. Stiftelsen, der bærer Navn af Hans Nissen og Hustrus Arbeidshus eller Fabrik, fik i Aaret 1846 opført en ny egen Bygning bygget af Grundmur paa Kalvskindet. Foruden mange andre Bestemmelser legerede han endnu flere Beløb til forskjellige Øiemed, saaledes henved 3000 Rdlr. til Lemmerne i Trondhjems Fattighus, 1200 Rdlr. til en Kjøbmands-Børs i Byen, formentlig dens første Grundfond, 1000 Rdlr. til Frue Sogns Almueskole &c. &c.

Eiede Øvre Stubban som Landsgaard. Begge ligger begravne paa Frue Kirkes Gamle Kirkegaard, af Stiftelsen i nyere Tid forsynet med et Jerngitter med Monument, det sidste anskaffet 1860. Nyt Monument reist 1907.

KJØBMAND HANS NISSEN junior,

forannævntes Brødersøn, født 1771, boede i Kongens Gade No. 20 ved siden af Lundgreens Enke. Hans Handelsvirksomhed var høist ubetydelig, men optraadte i længere Tid som Auktions-Inkasator. Fik efter H. Nissens Testamente en liden aarlig Pension og udnævntes efter dette i 1807 til Legattets Forstander mod 125 Rdlr. aarlig Løn. Døde 30. Januar 1843.

JUSTITSRAAD MARTINUS NISSEN,

en Broder af forannævnte Legator, er født 19. Januar 1744. Stifter af Trondhjems første Dagblad, Trondhjems Adresseavis, der første Gang saa Dagens Lys 3die Juli 1767. Paa denne Tid kalder han sig «Kommerce-Sekretair, Ober- og Under-Rets Procureur, samt det Kongelige Trondhjems Adresse Kontoirs Fondateur», senere ogsaa avanceret til «Justitsraad» som formodentlig er et Trin endnu høiere op.

Efter Literaturhistorien født i Trondhjem, hvor hans Fader var Kjøbmand. Dep. fra Trondhjems Skole 1762. 1767 Procurator ved Over- og Underretten i Norge, 1780 Raadmand, døde som Justitsraad 9. Juli 1795 og var lige til sin Død Udgiver af Adresseavisen hvortil M. C. Peterson blev hans Eftermand i 1795. Boede i nuværende Handelsmand Wingaards Gaard i Søndre Gade, nu nedrevet, indkjøbt af Trondhjems Sparebank. Udgav en Del Skrifter. Var 3 Gange gift.

1. I 1767 med Jfr. Schelderup, død 1782, 32 Aar gammel.
2. Gang med Maren Lauman, død 1787 paa Barselseng, 33 Aar gammel.
3. Gang med Fru Knerke Margreta Thurmann Stabell, 1789.

Den bekjendte Rektor Smith siger om vor Nissen her i Breve til Bülow, 1786:

«Justitsraad Nissen, yngste Raadmand, har gjort og udgivet en Extrakt af Rescripter og eier Adressekontoiret i Trondhjem. Fast veed jeg ikke hvad jeg skulde sige om ham, da han vist ikke er en ond Mand, men har neppe Forstand og Sindstyrke nok til at være meget god. Han udretter sit Embede trolig og fornærmer ingen med sin Villie. Kort, han er en god jevn Mand, som gjør hvad han bør, har ikke Geniets Feil, da han ikke har dets Fuldkommenheder, og i sin Cirkel, som kun er liden, er han en brugbar Mand.»

Denne Mands og Koners Baare findes i Domkirkens Ligkjælder. (Nedsat i Jorden 1866).

Af H. H. Müllers Manuskriptsamling findes ang. M. Nissens Ansøgning om Anlæg af et Adresse Kontoir følgende interessante Aktstykke: (1767) Studiosus Martinus Nissen havde ansøgt om at faa oprettet et Adresse Kontoir her ligesom i Kjøbenhavn og Bergen. «Stiftet mener at han ikke har overveiet sin egen Nytte, thi «for 6 Rdlr. aarlig uddeler den her privilegerede Bogtrykker ugentlig for hvad som er trykt hos ham, enten Efterretninger, Bekjendtgjørelser, Auktionsfortegnelser, Vers &c. uden Vederlag og Betaling og kan ikke tvinges til at lade denne Fortjeneste fare. Vil Supplikanten have sine Intelligentsblade ugentlig trykt, sker dette heller ikke gratis, og paa denne Maade vil Fortjenesten vandre til Bogtrykkeren, hvormed skulde vel disse Blade opfyldes som kan interessere Publikum? Da ikke meget nyt passerer, da man strax

veed i hele Byen hvem der er født, kopulert og død, de fremmede Skibe og deres Ladning som ankommer rygtes strax almindeligen, Witualier som føres til Byen, ere bortkjøbte inden det udi Aviserne bliver indtrykket. Øvrighedens Plakater blive udtrommede og Skifte-Lysninger indføres heller i de Berlingske Aviser, hvormed de kan blive bekendt i hele Riget, da disse Blade neppe vil finde Debit udenfor dette Stift. At opdigte korte, dog nyttige og gode Afhandlinger kan være vanskeligt, helst naar Supplikanten som jeg allermindst formoder, erholder allernaadigst Bevilling at være Prokurator for alle Ober- og Underrettene og er saa lykkelig at erhverve sig Praxis, da han ikke behøver flere Forretninger. Forøvrigt referere jeg mig til Magistratens Erklæring og henstiller Ansøgningen til aller underdanigst Overveiede.» Det er altsaa Stiftsbefalingsmand von Grambow som er Forfatter af den mærkelige Indstilling. Han var nemlig Stiftamtmand her 1766—1773, boende i nuværende Realskolebygning. (Dronningens Gade No. 8).

FOGED GABRIEL DREIER NISSEN,

dep. fra Trondhjems Skole 1803, levede i en lang Aarrække som Foged i Ørkedalen og Guldalen, boende paa Gaarden Evjen i Ørkedalen. Er os bekendt som en dygtig og hæderlig Embedsmand. 1825 Medlem af V. S. Gift med Antonette Knoph, død 1851, 48½ Aar gammel. Fogeden døde 1848.

JOHAN WILHELM NISSEN,

fød 1790, var Officer i Trondhjemske Brigade og avancerer endelig til Capitain, beboende i mange Aar Gaarden Brubak i Melhus. Omkring 1835 udtraadte han af militair Tjeneste og forflyttede til Røraas som Skovinspektør. Døde her 1858. Havde 11 Børn. Gift 1819 med Martha O. Næss. Død 1873.

CASPER GERHARD NISSEN.

Af dette Navn ville vi erindre en tilbageholdende, beskeden, ugift Mand, en Broder til Madam Wildhagen, formodentlig oprindelig

Traffikerende. Allerede fra Bankens Oprettelse fik han Ansættelse der som Skriver og vedblev dermed lige til sin Død som indtraf 28. Juli 1856.

SØREN MADSEN NÆBELL,

«Hans Kongel. Majestæts bestaltet Politimester og Raadmand i Trondhjem», kjøbte efter Kongl. App. Politimester-Embedet efter Paul Rogert for 2400 Rdlr. som denne skyldte Kongen, udnævnt 1761 og var Politimester til 1779 da han reiste til Kjøbenhavn hvor han døde 1780. Kopulert 1760 med Christiane Nissen.

Som Beviser paa hans Tids Løihed med Hensyn til Sportler &c. hidsættes efter Müller følgende Uddrag:

1768: Politivæsen. Politikasse fandtes ei, men dennes Indtægter oppebæres af Politimesteren, saa han og Kassen bleve «Synonyma». Politimesteren lønnede Politibetjentene, udredede de smaa forefaldende Udgifter med Spanske Kappers Anskaffelse, Politi-Arrestanters Underholdning &c.»

Samme Sted 1768: Alvorlige Uroligheder i Anledning af Extraskattens Indrivelse ved Exekution fandt sted overalt i Stiftet, saa man endda var betænkt paa militær Bistand til Rolighedens Opretholdelse, — — 200 Mand fra Ørke- og Meldalen «bleve af mig selv ved haard Tilrettesættelse og Resolution, adspredt og tilholdt inden Solens Nedgang at begive sig ud af Byen.» Klager og Misnøie fandt ogsaa sted i Byen baade af høi og lav.

Fremdeles 1768: I samme Anledning vare Urolighederne i Merager saa alvorlige at man var betænkt paa at sende Militær ærop. Men da Officerene havde erklært at de heller vilde gaa mod en virkelig Fiende end at gaa did, hvorhen man «ad en eneste Passage over en smal Bro imellem Fjeldene som er saa farlige», kun kunde komme, besluttedes at lokke Gudmund Aasen (en fattig Husmand) med nogle af de mest anseelige Bønder ned i Størdalen for at føre dem til Byen under militær Vagt og beholde dem som Gidsler. De maatte endelig give Tabt. Den Næbell meddelte Attest til hans Ansøgning om Raadmands-Embedet (1774) lyder saaledes (St. Resl. Prot.):

«Som Embedsmand besidder han de gode Egenskaber af lovkyndig Færdighed og Indsigt af berømmelig Nidkjærlighed for

almindelig Orden at indføre og overholde. Af aarvaagnen Arbeidsomhed og af en paa mange Aars Erfaring grundet Kundskab om Embedspligterne, hvormed han virkelig har erhvervet sig Ret til et godt Vidnesbyrd og til bedste Understøttelse fra mig som hans foresatte Øvrighed.»

KJØBMAND OLE NORMANN,

født 1773, søn af Nordlandshandler John Nielsen Normann, der døde 1804, indgik i samme Art Forretning, gift 1806 med en Anna Margreta Holmboe, født 1787, død 1863, boende i nuværende Sommers Gaard i Ravnkloen (Munkegaden No. 41). Lige over for denne Gaard havde han, uvist med hvilken Hjemmel, opført en større Bygning midt i Gaden og mod Søen, indeholden Fjøs og Staldrum, og i hans sidste Tid ogsaa anlagt et Garveri. Han eiede Øvre Blæsevolden og ansaaes en Tid for en formuende Mand, men fra 1825 gik det efterhaanden tilbage med hans Financer og ovennævnte Bygning blev, efter mangehaande Forhandlinger, solgt ved Tvangsauktion til Trondhjems By til Nedrivning for derved at sikre Byen mod Fare for eventuel Ildebrand. Nedskriveren heraf var selv den der ved at gjøre Bud tvang Byens Udvalgte (Byfoged Bætzmann og Inspektør Kintling) til at gjøre Alvor af Sagen, hvorved hans Hensigt opnaaedes, den nemlig at faa borttryddet et Hus, der var til Vansir for den skjønne Munkegade, til Fare for Byen. Det viste sig her, som i saa mange andre Episoder af mit Liv, at jeg trods de sædvanlige Modsigelser dog havde Ret. Huset kom endnu bort netop i rette Tide, faa Dage før den skrækkelige Ildebrand i 1841, og uden denne Bortførelse skulde maaske endnu mere og langt Større Del af Byen blevet et Rov for Flammehavet. — —

Handelsmand Ole Normann havde mange Børn, mange Døtre, saavidt erindres alle ugifte. Den yngste, Julie Birgitte, avgik ved døden 29. Marts 1881.

Ole Normann døde i 1840.

Af denne Familie have vi en

JOHN NORMANN,

født 1804, Ex. jur. 1827, 1858 ansat som Skattefoged og Auktionsforvalter i Trondhjem (forud Sagfører i Christiansund), død omkring 1864.

HENRIK SCHJØDT NANNESTAD,

født 1798 paa Storfosen. Kadet paa Krigsskolen 1812, Sec. Lieutenant 1816, Pr. Lieutenant ved Meldalske Komp. 1826, Stabskapitain ved Guld. Komp. 1838, Div. Chef 1838, Chef for Hevneske Komp. 1841, Chef for 1. gev. Kompagni 1853, Oberstlieutenant og Chef for Romsd. Korps 1854 og for Trondhjemske Korps 1856, Chef for 2. Trondhjemske Halvbrigade 1864 og Chef for Depotavdelingen her og Næstkommanderende 1867. Gift 1838 med Elisabeth Margrethe Parelius (død 1871). Tog sin Afsked fra Krigstjenesten 1869 med 500 Sp. Pension. Døde 18. Novbr. 1871.

HANS LEIERDAHL NANSEN,

færdedes oftere i Trondhjem som Sorenskriver i Guldalen og er bekjendt nok som Leilighedsdigter og Sanger inden manges Vennekreds. Født i Vigs Sogn 1764, hvor hans Fader ogsaa var Sorenskriver, opdroges i Danmark, Student fra Roskilde Skole 1784 og jur. Kandidat 1789, var fra 1797 Vice-Landsdommer i Laaland og Falster &c., blev 1809 Sorenskriver i Guldalen og 1813 i Jæderen og Dalerne, bosat i Egersund. Stortingsmand fra Stavanger 1814, 15, 16 og 1821 og døde under dette Storting i Christiania 15. Mai 1821 (v. Kraft).

Han gjenfindes hyppig i forskjellige Blade, i Trondhjems Adresse, Nationalbladet, Tiden o. a. I førstnævnte Blad tager han under 15. Marts 1814, rørt Afsked med Trønderne:

«Ædle Trøndere, efter 30° Aars tunge Fraværelse fra mit elskede Fødeland kom jeg til Eder. I Modtog mig med det ædle godmodigste Gjestevenskab, der fra heden Old var Trønderne egent. 3½ Aar hensvandt imellem Eder og uagtet Tidernes mangehaande Trængsler, regner jeg disse iblandt de lykkeligste i mit Liv. Jeg smigrer mig med at have vundet manges ædel Mands Tillid og Agtelse. Med min Villie krænkede jeg ingen. Skjæbnen kalder mig til hiin Side Fjeldet, jeg følger dens Kald, og forlader formodentlig for evigt Trøndelagen. Men mit Hjerte vil blive uadskilleligt fra Eder mine ædle Venner, og ethvert glad Øieblik jeg nød i Eders hulde Kreds, skal stedse blive mig kjært og uforglemmeligt.

Nansen.»

BANKDIREKTØR JACOB FREDERIK OXHOLM,

født 29. Januar 1872 i Danmark, Søn af Kammerraad og Capitain i Sø-Etaten *L o r e n t z O x h o l m* og Margrete Hedevig Bastholm, kom med Forældrene til Trondhjem hvor han opdroges til Handelen, var en Tid Handelsmand paa Hammerfest og derefter Kjøbmand i Trondhjem hvor han 1816 blev Bankdirektør, og hvorfra han var Stortingsmand 1815, 16, 21, 22, 24, 27, 28 og 1830. Han var tillige fra 1812 konst. Magasinforvalter og Børskommissair i Trondhjem, 1811 Medlem af V. S.

Udgav: Forslag betræffende Oprettelsen af et Reservefond ved Norges Bank, Christiania 1827. Oxholm var en Mand af Dannelse og høit anseet, overførtes en Mængde kommunale Hverv, saaledes ogsaa Direktør i Trondhjems Sparebank fra dens Opretelse. Derhos en behagelig Selskabsmand og Sanger og viste sig, under den private Scenes Tilværelse ogsaa som Skuespiller med stort Bifald. Hilmar Meincke ønskede gjerne at beholde Oxholm, hans Omgangsven, i sin Nærhed ved hans Sommervilla, Hlade Gaard, og overlod ham en Parcel, Granlien kaldet, der snart blev net bebygget og, ved Hjælp af Ritmester Krogh, beplantet med en Mængde Buskvexter.

Oxholm var gift med Stiftsprovst Willes ældste Datter, Anne Marie, født 23. Septbr. 1790, død 28. Mai 1856. Ligger begravne paa Domkirkens Kirkegaard i eget indhegnet Gravsted.

Oxholm overanstrengte sig rimeligvis med sine mangehaande Hverv og døde i en tidlig Alder, 24. Septbr. 1832.

Denne Oxholm havde flere Brødre, af hvilke vi kun kjende to:

Capitain paa Vartpenge, Christian Bastholm,

født 1780, havde Ansættelse som Skriver i Banken, døde omkring 1830. Nævnes som Lieutenant 1806.

Carl Jacob Waldemar,

født 1790, var oprindelig Kjøbmand, men blev i 1835 Undertoldbetjent i Christianssand og 16. April 1853 Overtoldbetjent i Farsund. Døde omkring 1865.

OLE HEGGE OXHOLM,

født 1802, Broder af Handelsmand L. P. Oxholm paa Baklandet, fra 1821 ansat i Norges Bank, er nu død, 83 Aar, 5 Maaneder gammel (i 1885). Boede i egen Gaard paa Hjørnet af Kjøbmandsgaden og Broveiten. Han vil erindres af mange som en usædvanlig rask gammel Mand, som ofte i sin høie Alder foretog lange Rideture.

KJØBMAND CHRISTIAN EMILUS LUDVIG OEDING,

født 1760 og ankom hertil fra Flensborg, gift 1789 med Jfr. Sebastian Røst (død 1833), boede i nuværende Mægler Knudtzons Gaard (Søndre Gade No. 11, Trondhjems Forsikringsselskab, 1919) i Søndre Gade ved siden af Realskolens Pigeskole. Døde 1807. Gaarden nedbrændte Natten til 2. Juledag 1813 tilligemed hele Qvartalet imellem Dronningens og Kongens Gade. Af 8 Børn vare tvende Døttre, Karen og Else, (fødte 1793 og 1801, nu begge døde). Underholdt sig i flere Aar med at holde Logis og Spisekvarter for Reisende. Derhos nævnes en Søn, Frederik Oeding, født 1792, død 1838 paa Nygaard i Lyster. Var gift med Catharina Knagenhjelm Daae.

EDUARD ARNOLD ANDREAS v. d. WESTEN OEDING,

ovennævntes Broder, født i Flensborg 1762, boede i nuværende H. T. Jenssens Gaard i Strandgaden (Olaf Trygvessøns Gade No. 33, 1919), gift 1793 med Else Lind Weisser, født 1763, død 1837. Han selv døde 1817 og hedder Firmaet nu E. Oedings Enke. Han ankom til Norge 1778. Sees at være Borgercapitain i Veibyes Tid. Havde 3 Døttre:

1. Abel Margrete Christina, født 1796, død 1854, gift med J. I. Carstens, Kjøbmand.
2. Cicilie Johanna, født 1798, død 1866, gift med Kjøbmand C. L. Schreiner.
3. Bergitte Marie Gram, født 1797. Gift med Mægler Sommerschield. Død 1881.

MATHIAS CONRAD PETERSON.

Denne mærkelige Personlighed, Kjøbmand og Borger i Trondhjem, er os endnu i friskt Minde, skjønt over 40 Aar er svundne siden han forlod Skuepladsen. Han var alt andet end Kjøbmand, men derimod Skribent og Kosmopolit med Liv og Sjæl og gjenfindes endogsaa i Krafts og Nyrups Literaturlexika som saadan. Denne Mands vitæ blive her temmelig vidløftige, men de ere ikke uden Interesse og gjentages her i Afskrifter, idet mange Episoder af denne mærkelig Mands Liv ere interessante nok.

Hans Dattersøn, Overlærer Møller, har heldigvis, blandt sine Optegnelser, efterladt os følgende Beretning:

«Mathias Conrad Peterson, født 21. September 1761 (paa Pladen paa Frue Kirkes gamle Kirkegaard, hvor han ligger begravet, staar 21. September 1762). Søn af en Skomager Jørgen Peterson i Byen Slesvig, kom, efter en Tid at have konditioneret paa Amtskontoret samme Steds hos Justitsraad Olshagen i Tønningen, Aar 1782, som Handelsfuldmægtig hos Kjøbmand Falck i Trondhjem. Blev senere ansat som Bogholder paa Grosserer Friedliebs Kontor og siden i samme Egenskab hos Grosserer H. Meincke. Gik senere i Kompagni som Kjøbmand med Hans Geelmuyden under Firma Peterson & Geelmuyden, fra 30. Juni 1815, men ophævedes igjen ved 1818 Aars Udgang. Gift 3. November 1790 med Sara Johanna Dons. 1811 Medlem af V. S., men melder sig ud 1831.

Ved Bankens Oprettelse blev han en af dets Direktører med hvilken Post han indesad lige til sin Død, der indtraf 14. Februar 1833. Han var Redaktør af Trondhjems Adresseavis (under hans Redaktionstid omdøbt til Trondhjemske Tidende) fra 2. October 1795 til og med 1799, da han fratraadte efter at have (som det hedder) skrevet flere værdifulde Afhandlinger om nyttige Foranstaltninger i Trondhjem, udgav samtidig et andet periodisk Skrift under Titel af «Quartbladet». Var en af Stifterne af det Borgerlige Artillerikorps, hvis første Chef han blev.

Blandt mange andre Opsatser og Afhandlinger, der gjenfindes dels i Bladene, dels i særskilte Piecer, har M. C. Peterson desuden udgivet:

1. Nogle Ord om det absolutte Veto, Trondhjem 1826. 40 S. Octav.

2. Justisaction mod M. C. Peterson, Drammen 1823, 186 S. Octav, i Anledning af et i Nationalbladets 22de Hefte indført Opraab.
3. Skrev i Stephansens Budstikke, i Trønderen, i Nationalbladet, i Morgenbladet og flere Dagblade, almindelig med mærke M. C. P.

I 1795 indbyder han til «aktietagelse i et Assistenthus i Trondhjem med Grundfond 5000 Rdlr. for dermed, som han haaber, at modarbeide Aagerkarlene.

Nedskriveren af disse Minder har, angaaende denne Personlighed, Masser af Optegnelser, der maaske skulde synes vel Vidløftige til her at vorde samlede, men netop fordi det angaar en Mand der endnu er i vort Minde, som en mere end almindelig fremragende Person, har jeg troet det rigtigst her at opbevare det Hele, selv om den tidsmæssige Orden ikke altid netop kommer til sin Ret.

I 1796 hoverer han jevnlig over Ludvig 16des Henrettelse og det med en høi grad af Lidenskabelighed. I et paafølgende Blad, No. 31 s. A. faar han en skarp Tilrettevisning af en Indsender, der hentyder til, at M. C. Peterson selv er den største af alle ham nævnte Tyranner &c. M. C. Peterson giver Tilsvaret i et langt harranque og i et Sprog, der dog neppe forbedrer hans Sag.

I Begyndelsen af Aaret 1798 lover han Publikum et særskilt Blad, indeholdende «Lunefulde, morsomme og vittige Opsatser». Dette var det saakaldte «Quartblad», der udkom periodisk i 1798 og fortsattes i den anden Halvdel af 1799, hvormed det standser. Efter Nutidens Fordringer var Indholdet alt andet end Lunefuldt og vittigt. Indledningen til dette Skrift lyder saaledes:

«Min Troes Bekjendelse».

«Præliminariter underrettes Læserne, at denne Bekjendelse ikke direkte gjælder Theologien, som gjerne tages i synonym Betydning med Religionen, thi da fik jeg rimeligvis med hele Verdens hellige Senater at bestille. Endog væbnet med den naturlige Religions herlige Ægide, drister jeg mig ikke til at bryde Landsen med Ortodoxiets barske Stridmænd, som, vante til halsbrækkende Kamp, let kunde bringe mig apostoliskkjærlige Ribbestød. Hvo kjender ikke disses dødelige Kraft?»

Mærkeligt er det, med hvilken Dristighed han allerede i disse Tider optræder, og det, som det synes, ganske ugenert og upaaltalt, rimeligvis under Beskyttelse af den Opinion, der paa disse Tider nåedes umiddelbar efter den franske Revolution.

Han siger: «Naar Fortidens Selvherskere (for ikke at See og Høre deres allernaadigste Streger omtalte) vovede, med vilkaarlige Bud, at undertrykke denne. (Tale — og Skrivefriheden), deres Medbrødre af Naturens Herre forlenede Rettighed, saa var det Magtens største Misbrug: det var sand Despotisme.» Endvidere taler han om «Højsalige Forfædre (Magthavere), despotisk Ihukommelse henfarene magthavende Halvmennesker. I Hoffernes pestfulde Region avles en anden Art Væsener. Mennesker efter den udvortes Form og Dannelse, men med en anden Natur. Fornærmelse mod enkelt Mand, han være Borger eller Konge, ere alt for ubetydelige til at kunne anføre sligt som en absolut Bevæggrund for Pressens Indskrænkelse. — — De Regjeringer, som frygtet for Bekjendtgjørelsen af deres onde Handlinger og Forbrydelser ere netop de, som lægge Lænker og Baand paa Tanken, men med Guds Hjælp lakker det ad Slutningen med Despoterne og med deres Væsen. Nationerne berede Dommedagen for dem: langsom, men uudeblivelig og forskrækkelig skal den komme. — — Til en Tid da man ideligen raaber paa Eiendommens Hellighed, tør man endnu ville gjøre de mest fornærvelige Indgreb i det bedste af min Eiendom, den Rettighed at tænke? og den deraf flydende Rettighed at tale og at skrive? thi mine Tanker er min Eiendom: godt eller ondt: vrang eller rigtig, de ere min Eiendom, som jeg, dersom jeg finder det for godt, meddeler andre, ligesaa meget i hvilken Form. P u b l i k u m e n e har Ret at bifalde eller forkaste dem, men en Regjering maa ikke ville blande sig deri, thi da gaar den udenfor dens Virkekreds. — —

Skrifter om Religionen existerer neppe.

Om end nogen skulde fremsætte saadanne Ideer, der viste ham som et saa overordentlig ryggesløst Væsen, saa var dog heraf ingen Fare for Staten at befrygte. Foragt og Fortørnelse vilde fylde ethvert moralsk Menneske, og saaledes er ingen Grund forhaanden for at forbyde slike Skrifter. — — Fyrsterne maa ikke sige de allernaadigst handle saaledes: rigtigere bør det hede: «allerpligtskyldigst»: thi det klinger dog noget

sært at en Regent allernaadigst uddeler Retfærdighed eller allernaadigst paalægger eller fratager Skatter.» — — —

Indledningen slutter saaledes: «Skjønt og kraftfuldt siger den talentfulde Udgiver af Genius der Zeit, 1795: At Indskrænke den Frihed at tænke og at skrive, er den største af alle Absurditeter, Bedragerier og Forbrydelser mod Gud og Mennesker.»

I Adresseavisen No. 4, 1798, lover han Quartbladet som Gave til de Trondhjemske Tidendes Abonenter, da ingen faar eller maa læse dem, enten for gode Ord eller Penge (ironisk). — — —

Spor til taabelig Menneskefrygt og nedrig Logren for Mænd der føre mægtige Navne, skal aldrig findes hos mig. Med Frimodighed skal min Pen omtale sine Gjenstande.

I No. 5 af Quartbladet angribes M. C. Petersons «Troesbekjendelse» temmelig sterkt af Sig. Chr. Selmer paa Cicilienborg, dat. 15. Marts 1798, i et saare velskrevet Sprog. Skjønt det er klart nok, at Selmer læser Troesbekjenderen Texten i sterke Ord, er dog denne klog nok til at tage den til Indtægt, idet han siger: «Jeg griber denne Leilighed for at bevidne offentlig hvad jeg tit i private Selskaber har tilkjendegivet, at jeg høiligen agter og ærer denne retskafne og sindige Mand, hvis Urbanitet ikke et Øieblik forlader ham: han vedligeholder den endog der, hvor en Forskjellighed i Meninger saa let kan forlede til personlige Udfald. Dersom min Høiagtelse for denne respektable Medborger kunde imodtage noget Tillæg, saa maatte det være nu, da han frimodig fremtræder med sine Bemærkninger i Anledning af hvad jeg har skrevet.»

«Quartbladet» indeholder en hel Hoben polemisk Snak, stundom dog ikke uden Interesse. I No. 21, 1798, taler han om «den Uskik at begrave Levende blandt Døde», ved en for tidlig Begravelse. Denne Opsats slutter med følgende Tirade, hvorefter en Fyrste imod Sædvane hos denne Forfatter synes at have vundet Naade for hans Fødder. Det hedder: «Dannerkongen, din Hensigt er, at tilveiebringe alt det Gode, Du formaar, og din idelige Daad vidner om dine uafsladlige Bestræbelser for dine Medborgeres sande Bedste: herved berettiger du os til det Haab, at det lykkelige Tidspunkt ikke er langt borte, hvor en til det bedre forandret Indretning i Henseende til vore Begravelsessteder skal vorde foretaget og udført. Held dig Monark, og Held dem, der ved din Side med redelig Iver og Lyst arbeide til tvende Rigers Vel.»

Disse Udtalelser fra M. C. Petersons Haand ere saa meget mærkeligere som han nylig forud og fornemmelig efter 1814 fører et ganske andet Sprog, idelige Angreb paa Fyrster og Embeds-klassen. Man skulde næsten fristes til at tro, at han har faaet Skrupler, udsat for Tiltale eller lignende, naar man seer, at han ligesom pludselig sadler om, idet han udhæver Christian den 7des «idelige Daad og gode Hensigter» &c.

I No. 22 anmelder han et Skrift af Præst Rydiger, der, efter fransk Mønster, ikkun erkjender den saakaldte Fornuftsreligion og i Udtrykke, der maa vække den yderste Afsky selv i hiine Tider. Peterson selv anerkjender vistnok ikke disse Afskyeligheder, men slutter Anmeldelsen ikkun med disse Ord:

«Hvad monne Systemets haardnakkede Forsvarer, hvad monne Forfølgere af Jesus og Fornuften, vel sige hertil?»

Peterson kan dog ikke længer bare sig, men tager atter fat paa «Fyrsterne», der kun maa betragtes som Nationernes første Embedsmænd, ikke understaa sig til at benytte det skurende Navn, Undersaat, men derimod skulde sige: Medborgere, Nation &c. &c. — — — «Sandt er det at den unge Statstyrer (Napoleon, 1798) i hvis Nærværelse, disse løiede Lyksaligheder blive roste (at regjeres efter absolutistiiske Regler) har gjort meget i en kort Tid, og som berettiger Verden til store Forandringer, men hvorledes kunde han i en kort Tid afhjælpe hans Folks mangfoldige Uheld, som en bigottisk Forgjænger foranledigede. De Talende var maaske saadanne Folk, som kunde vente Baand, Nøgler, Titler, Snuusdaaser og Fyrstegunst. — — — For alt dette bevare os kjære Herre Gud.»

Af lignende Indhold findes flere Opsatser. Betegnende er det dog, hvorledes han oftere og stedse umiddelbar efter en saadan Polemik, ja ofte midt inde i deslige Sætninger, fører Lovtaler over den danske eller vor egen Regjering, over Christian den 7de. Bevæggrunden dertil er øiensynlig alene den, at han vil sikre sig imod muligt Ansvar og Forfølgelse netop af sin egen Regjering. Han siger: «Herligt er den Bevisthed at være dansk Borger: med Stolthed kunde vi træde Udlændingerne under Øinene. Vi haver Ret til at ynke den Blinde, eller belee de Daarer, som indbilde sig at nyde sand Lyksalighed, imedens despotismens hele Vægt trykker dem.» I No. 28 er Peterson meget glad over, at Fransk-

mænderne have afskaffet alle slags Titler. «Alle andre Benævnelser end «Borger» holdes hos dem nu som Øgenavn. Det synes, som at Menneskerne over den hele Verden er bleven enige med hverandre, ikke mere at ville lade lede Blindebuk med sig. Det var ellers Brug, at Kongerne, naar de allernaadigst vilde lade deres Børn døbe, inviterede andre fyrstelige Personer til at være Daabens Vidner. Hans Majestæt Kongen af Preussen derimod, har som Fadder ved sin Datters Daab indbudt Kjøbmændene i Königsberg, Danzig, Breslau og Elbeig.» — — —

No. 36: «Den franske Toulon-Flaade er ødelagt. — — — Aristokraterne juble, men den Jubel skal ikke vare længe. Den store Republik knuser dem tilsidst under Buonaparte — — —. Despoter, vider at Tidens Genius nu engang har brudt Staven over Eder. Det er forgjæves, at I sætte Eder imod den. Nu, saa annammer da, hvad der dog uundgaaeligen maa blive Eders visse Deel — — —.» Her spaar han «Despoterne en forskrækkelig Ulykke i et svare langt Harrangue.

I No. 37 og senere farer Peterson Løs paa Baller og Komedier, hvoraf han er en stor Hader. Af en Indsender faar han derimod en skarp Tilrettevisning, men som naturligvis ikke paa nogen Maade finder Naade for Petersons Fordømmelsesdom. Dog siger han senere, at han ikke hader Ballerne: «han tør vel endog selv indfinde sig der, men han ønsker saadanne rasende Dandses Afskaffelse, som nedriver al decorum» &c. &c.

Slutningen af Aargangen (1798) indeholder en lang Epistel fra Præst, senere Biskop Beck, angaaende Petersons Opsats om Tangbrænderiernes Skadelighed; det seer næsten ud til, at Beck har valgt denne Text alene som et Skalkeskjul for at komme Peterson til Livs, thi Opsatsen er fuld af bidende Satirer over Petersons Forfattervirksomhed. Peterson afgiver i Aargangens sidste No. et Svar der fylder ikke mindre end 12 Sider og med en saadan Indledning:

«Med Forbauselse — — endskjønt ikke med Forundring læste jeg deres Velærværdigheds ublide Epistel til mig af 11. ds. (Decbr. 1798). Før havde jeg befrygtet et Overfald af morderske Dolke paa Landeveien, før havde jeg ventet efter andet onde, end at modtage paa en gang en saadan med de uartigste Reflektioner opfyldt Epistel fra en Mand, som i forløbne Tider nu og da har bæret

mig med Vennenavn, en Mand som jeg aldrig med Forsæt har fornærmet, og som skal have ondt med at oplade nogen gyldig Grund for at undskylde den Adfærd, som han har tilladt sig imod mig — — —.»

Quartbladet ophørte nu i et halvt Aar, men fremtræder igjen ved andet Halvaar 1799, hvormed det slutter. I denne kommer Peterson med en lang Indledning, hvori gjenfindes de samme Kraftudtryk, om Fyrstene, om Stormanden, om Magtmennesker, om Despotismen i en Uendelighed af Variationer, og til Slutning et Sidehug til den Mand (Beck) som vovede at klandre hans «Troesbekjendelser og Deklamationer over Ting, som han ikke forstod &c. &c.»

De evige Gjentagelser udebliver ikke. I No. 2 og 3 under Motto: «Min Søn lær et Haandverk», gaar det atter ud over Embedsstanden der blot skulde ansee sig som Borgerens og Bondens Tjener &c. &c. «En Mand som Lykken synes at have begunstiget, sendte ham hans Quartblad tilbage, ledsaget af et Par skrevne, uforsegledede Linier af yderst grovt, pøbelagtigt, Indhold &c. og hvorover Peterson er yderst fornærmet.

No. 9 og 10 indeholder en lang Opsats «Om Spidsrotsstrafen», mod hvilken Peterson visselig med fuld Føie og i skarpe velvalgte Udtryk udtaler sig som en Levning fra Barbariets Tider. Uden Tvil vakte denne høist berettigede Opsats alle Vedkommendes og Ikkevedkommendes fulde Opmærksomhed. Den slutter saaledes: «Jeg har saaledes, endskjønt meget ufuldkomment, udladt mig over en, til Dagens Orden hørende Gjenstand med min sædvanlige Frimodighed. Jeg frygter ikke for personlige Ubehageligheder, og om de end bleve mig til Deel, saa var jo derved intet tabt for Sandheden. Jeg dependere af ingen Despot. Er jeg ikke en Født Dansk?» Han fortfarer uafsladeligen i samme Aand: «Den Opdragelse, Fysterne faa, er i Almindelighed saaledes, at de vænnes til at ansee sig selv som Væsener af en høiere Art. De fleste drømmer sig fødte blot for at regjere. O ja, la dem betragte sig som fødte Regenter, men om de ogsaa fødes med den Bequemhed, der udfordres til at regjere vel? Neppe kunde de derfor fremvise noget Dokument, og ingen Bestalling fra Himlen. Modigen kalde Fyrstene sig endnu stedse Folk af Guds Naade, da vi dog meget vel vide, at de ere Herskere formedelst andres Villie. Altid

hedder det at de allernaadigst gjøre dette eller hiint, men, vi ere ogsaa temmelig enige i, at de allerpligtskyldigst bør gjøre hvad som er Ret — — —.»

Der findes i Bladet gjentagende Opsatser, for det meste fra Petersons Haand selv, angaaende den skammelige Behandling, som Soldaten er udsat for, idet Hug og Slag og Spidsrod synes at høre til Dagens Orden. Redaktørens Ord ere gode og udentvivel vel beføiede og have neppe været uden Virkning, til Forargelse, idetvivel for mangen Officer fra hine Dage. Desuagtet vedvarede denne barbariske Straf lige til 1814, da Christian Frederik, som bekjendt, ved et dekret afskaffede denne Afstraffelsesmaade ganske, efter Forslag af Generalauditør Berg, ved Anordning af 28de Marts 1814.

Redaktøren fører i No. 16 (fremdeles i «Quartbladet», 1798) i dybe Beklagelser sin Harme ud over høie Vedkommende, der have anlagt Sag imod «Nationens yndede Heiberg». (Trykkefrihedssag). «Udgiveren af dette Blad er, offentlig tilstaaes det, igjennemtrængt af umiskjendelige republikanske Grundsætninger, som han allerede i sin Ungdom har indsuet. Men desuagtet høiagter og elsker han sit Fædrelands gode Regjering og glemmer gjerne, at den bestaar af Mennesker som kunne feile. Denne ypperlige Regjering bestræber sig for uafsladeligen at rette Feil og Misbrug, og at indføre en bedre Orden i Statsforvaltningens forskjellige Dele, den viser ved saa mange Leiligheder, at den kjenner og ærer Menneskets Rettigheder. Med Beundring betragter vi den Klogskab hvormed den gaar frem, langsom, men stadig og sikker er dens Gang. Den skal lede til Maalet: almindelig Lyksalighed. Der er, og hvo tør negte det? ingen Regjeringen paa Kloden, som efter Udgiverens Følelser kan komme op mod den danske. Med de varmeste Hjerter føle vi for den, og ere stolte af at være danske. En saadan Regjering kan med Ret vente, at vorde høiagtet og elsket, og den danske Regjering vorder det ogsaa — — —.»

Umiddelbar derpaa løber han atter Storm paa «Fyrstene og Tyrannerne og tror det bedst, at en Mordengel allerede i Vuggen qualte den Yngel, som den kunde forudse vilde blive en saa afskyelig Uhyreart, for at forhindre at den ikke forplantet sin giftige Edder.»

I No. 18 tager han sig den «underdanige Frihed at foreslaa

en Opdragelsesantalt for Voxne», naturligvis i en harzelerende Stil. Med de sædvanlige Anfald paa Regjering og Fyrster, siger han, «at den første Kunst som maatte bibringes Lærlinger er Tiekunsten — — — den anden er Blindsynekunsten, den tredie: Vandrekunsten» &c., forsynet med en hel Hoben Definitioner og Hentydninger til flere Kunster «efter at ovennævnte er vel Indstuderede», m. m. m.

I No. 21 siger han: «Det er en bitter, for mange ubehagelig Sandhed, at de store, de Riges Velleevnet og Ødselhed har den aller skadeligste Indflydelse paa de lavere Stænder, som saa gjerne vilde ligne de høiere. Ulykken er saa meget større, naar Folk udenfor de Fornemmes Kreds, indbydes til at deltage i de Høieres Smauserier og øvrige Festiviteter — — —». Den hele Opsats er øiensynlig et Angreb paa Byens «Store», saasom en Krogh, Schmettow, Hofagentinde Lysholm, der som bekjendt ved flere Liligheder holdt storartede Gjestebuder og hvortil Peterson selv neppe var indbudet.

Med No. 22—23 1799 ophører «Quartbladet». Udentvivl har det, især paa høiere Steder, vakt nogen Opsigt, Uvillie hos mange, Bifald hos Andre. Negtes kan det ikke at Bladet stundom indeholder tiltalende Opsatser, men igjennem det hele gaar en umiskjendelig Attraa efter at nedrive paa Fyrster og de daværende Regjeringsforholde i Europa, ofte i Udtrykke, der kunne maale sig med Jacobineres almindelige Skrig paa disse Tider.

I «Trondhjemske Tidender», 1798, No. 15, synes dog Peterson, skjønt selv Republikaner, at faa Skrupler over den franske Republiks Fremgang og opfordrer til Enighed imod at hele Verden skal blive republikaniseret.

I det paafølgende No. anbefaler han varmt et udkommet skrift: «Theophilanthropernes Lære» eller den i Frankrig nyoprettede Gudsdyrkelse, samt nogle Prøver paa deres Prædikener og Psalmer, Pris 12 Skil., og haaber at denne Lære maa blive optaget i vore Skoler.

Han vedbliver: «Det er ingen vredagtig Gud, Theophilanthropen dyrker, men Kjærlighedens og Algodhedens Ophav er det, som han tilbeder og ærer. Et mere nyttigt og gavnligt Religionsskrift kan Almuen neppe tage i Hænderne, og derfor haaber jeg, at det vorder anbefalt ikke blot af redelige Geistlige, men ogsaa

af hver anden oplyst og retskaffen Mand, som det er om Sandhed at gjøre. Hvad hjælper det om man idelige bliver med at vandre paa den gamle slibrige Bane? Den maa jo dog forlades og Tiden nærmer sig med Kjæmpeskridt. Fornuftens og Forstandens Lys gjennemtrænger alle Klasser, meer og mindre. Endog hos dem, der ellers maskinagtig lade sig føre i Ledebaandet, opstaa ikke sjelden Tvivl om Rigtigheden af det der læres efter Systemet. Tvivl leder til Eftertanke og Granskning. Den vise retter sig efter Tidernes Tegn og gaar frem med sin Tidsalder i Oplysning — —.»

Vi gaar noget tilbage i Tiden for Petersons Redaktions-Virkosomhed som Udgiver af Trondhjems Adresse og komme til Aaret 1797, hvor han har det umaadelig travelt med at faa istand en Badeanstalt, hvortil det subskriberes ikke ubetydelige Midler, men uagtet han lover at Badeanstalten skal komme istand, og nævner engang i de forskjellige Opsatser Ladehammeren som Stedet for dens Oprettelse, synes der dog tilsidst ikke at være blevet noget af den hele Greie.

Han udtaler skarpt sin Vrede over al den Modstand dette Projekt har mødt, men Fienderne af Menneskeheden skal dog faa en lang Næse. Hvade jeg foreslaaet Indretning af et offentlig Theater (hvorfra Gud i Naade bevare os), et Dandse-Akademi eller sligt, sandeligen man skulde hovedkuls have styrtet hen til det Sted hvor Subskriptionen var bleven aaben — — —.»

Peterson er en stor Beundrer af Napoleon (1797): «Kun Pichegruer, Augereauer, Buonaparter see langt borte Panteon og Historien.»

Mærkelig er Petersons Skriftvexel med Hans Nielsen Hauge (Aarg. 1799, No. 32) da denne ankom hertil, rimeligvis for at danne Procelyter. Peterson haaber han, Hauge, faar Logis paa Raadstuen og beskriver ham som et farligt Menneske, «der med sine Sværmerier sætter Dæmninger, som ikke kunne gjennembrydes imod enhver redelig Folkelæres Bestræbelser — — —.»

Hauge svarer i et langt Harrangue, spækket med Bibelsteder, men i et Sprog saa uortografisk som muligt og som beviser at han dengang var aldeles uden Skoledannelse, medens hans senere Skrifter netop viser det modsatte.

M. C. Peterson svarer og citerer ogsaa Bibeludtryk eller Antegnelser, naturligvis bort i Veir og Vind.

I sidste No. af Addressen for 1799, No. 52, tager han i almindelige Udtryk Afsked med Publikum som Redaktør og slutter med at «han har været saa lykkelig at have mange Velyndere, ligesom han har været saa heldig paa grund af sit Forfatterskab at faa flere Uvenner &c.

I Aaret 1801 foreslaar Peterson i høitrvænde Ord Oprettelsen af et borgerligt Artillerikorps. Et saadant kom virkelig ogsaa istand og vedligeholdtes i en lang Aarrække, omkring 1827. Petersons forskjellige Opsatser angaaende denne «vigtige» Institution ere høist mærkelige og i hvilken Hensigt henvises til Aargangen 1801, No. 7, 10, 15, 34, 35, hvor Peterson med sine 2 Kanoner lover Fienden (Englænderne) en Ulykke, hvis den vover at vise sig, «hver enkelt Mand skal blive en Helt, den Nidding som anfalder os, skal skjælte, hans sikre Nederlag, og Skam og Skjændsel skulle blive det Bytte han høster af sit uretfærdige Tog. Vort Valgsprog være: Seier eller Død. Ja Brødre, vi ville seire eller falde som Helte. Vi sværger det ved vore Kanoner. Fædrelandet hører det, og maa forkynde det for Fienden. Nu kan han komme — — —.»

Som Bevis paa Petersons eiendommelige Maade at skrive paa, henvises til Uddrag 1802 under 5. Novbr., hvor han averterer sin Gaard tilsalgs i en lang Opsats, der skal være baade Alvor og vittigt Spøg.

I Aaret 1804 er Striden om Komediens Gavnlighed eller Skadelighed paa sit høieste. Peterson citerer nogle Sætninger af Taarups Statistik, ifølge hvilken han istemmer den Paastand «at Komedier alene bidrage til at fordærve vore unge Fruentimmers Karakter og Hjerte, og at blide, raske, fornuftige Piger og Mødre forvandles til følsomme for sig selv, Mænd og Børn skadelige Taaber. Provindserne har ogsaa med den øvrige Luxus og Uhumskheder fra Kjøbenhavn faaet dramatiske Selskaber» (!)

I Aargangen 1805 siger han: «Den Mand der gjør sit til at forskaffe sine Medborgere overflødige ganske uundværlige Forlystelser, som derved jevner de Unge Veien for at kunde med lethed sige sparto til Uskyld og Dyd, — — disse umodens Ting — — fortjener unegtelig at vorde udmærket. Saadanne Fortjenester bør offentlig kundgjøres med Assa-fortibaisk Roes, og Mandens Næse rigeligen kildres af sykophantiske Vellugter — — —.»

Senere, Aargang 1805, No. 62, optræder «En Stemme fra Landet» til Forsvar for Komedier i et foredrag, der viser en øvet Pen og hvoraf Modstanderne rimeligvis maa have følt sig høist generede. I det paafølgende Nummer synes M. C. Peterson at give Kjøb og vil have udtalt at han kun har ivret imod private Skuespil og synes i det hele taget at have nedstemt sine bitre Udfald. Og hermed synes Theaterstriden at have forstummet.

M. C. Peterson var et par gange Valgmand, saaledes i 1815, men bragte det aldrig til Stortingsmand. Senere, som alt for exalteret, kom han aldrig mere i Betragtning som politisk Størrelse.

Mærkelig er den Justitsaktion som i Aaret 1821 paa grund af formentlig Misbrug af Trykkefriheden fra høiere Steder reistes imod ham, en Proces, der vakte megen opsigt, udgivet i et særskilt Skrift af Peterson selv, og med det Udfald, at han frikjendtes ved alle 3 Instantser.

Han beskyldtes nemlig for at have «lastet Kongen og andre med Kongen staaende venskabeligsindede Magter,» idet han i Nationalbladet, vistnok i yderst ubesindige Udtryk, angreb den kongelige Proposition, der tilsigtede nogle Indskrænkninger i Grundlovens Paragraf 100. Som Aktor optræder Proc. Solberg, men uagtet Peterson var tilsagt fri Sagførsel, refuserede han denne, men valgte dog Proc. Iversen til sin juridiske Konsulent, medens han selv i et vidløftig Foredrag forsvarede sin Sag og vil der have bevist, at han aldeles ikke har havt til Hensigt at laste Kongen eller fremmede Magter m. m.

Brinchmann, dengang konst. Byfoged, optræder som Dommer ved Underretten i en Deduktion, der vakte megen Opmærksomhed, og hvor han frikjender Peterson aldeles, endog saaledes, at Aktors Salarium tilsvares af det offentlige. Denne Dom bestod sig uforandret baade ved Overretten og Høiesteret.

Peterson maa nok ikke have havt stor Afsænting paa sit Skrift, thi i No. 12 1824, lader han sin Brygmand (harzelistisk) avertere til Salg «blandt andre Bryggevarer er følgende nylig fra Drammen hidkommen nymodens Artikel: Justisaktion mod M. C. Peterson i Trondhjem, heftet 1 Spd.» Og i No. 20 gjentager han dette Avertissement med Tilføiende, at Skriftet overlades Lysthavende for «den samme Pris, som Reisende betale for Komediбилletter, for at fornøie sig en Aften i Dramatiken, nemlig 1 Spd.

Endnu i sit Livs Aften, i No. 47 1831, findes en sværmerisk Opsats fra Peterson, hvori han, besynderlig nok, opfordrer til Forfattelsen af «et dramatisk Stykke, under Navn af 17. Mai og deri gjøre den Deel af Nationen som endnu ikke er tilstrækkelig oplyst derom opmærksom paa de Fordele, de Fortrin og Rettigheder, som Nationen selv har sat sig i Besiddelse af paa denne Dag.»

Medens denne Opfordring uidentvivel er Forfatterens ramme Alvor, er det mærkelig nok, at den samme Peterson i forrige Tider, i sin Redaktionstid af «Adressen» 1795—99 og hyppigst senere i forskjellige Opsatser og Afhandlinger rasede imod Komedier og overhoved imod theatraleske Forestillinger som noget af det for-dærveligste som fornuftige Mennesker nogensinde kunde falde paa.

Og i No. 89 s. a. gjør han opmærksom paa, at Dronningens Geburstid, 8. Novbr., ikke kan være nogen Glædesdag for Sverige, da det var paa denne Dag, den 8. Novbr. 1520, at Christian Tyran foranstaltede det Stockholmske Blodbad, hvor 94 af de fornemste ypperlige Adelsmænd maatte bløde under den kronede Morders Blodøxe &c.

I Anledning denne Opsats faar han dog en sterk Irettesættelse af en Indsender i det paafølgende No. 90. M. C. Petersons sidste Opsats findes i Bladene i 1832 No. 72, gaaende ud paa det urigtige at nævne Sverige—Norge i den norske Stats- og Hofkalender, istedet for at det bør hedde: Norge—Sverige. Denne forøvrigt ganske rigtige Paastand, kom ligesom fra denne Tid af ogsaa til sin fuldstændige Ret.

M. C. Peterson havde 2 Sønner, der begge døde i Børnealderen. En Datter, Susanna Cornelia Møller, gift med en Traffikerende Møller, der forflyttede til Stockholm, hvor han døde. Enken døde 22. Marts 1878, 86 Aar gammel.

OTTO FREDERIK OWESEN,

fød 1768 i Flensborg i Schlesvig og kom antagelig til Norge i Begyndelsen af indeværende Aarhundrede paa Kontoiret til Kjøbmand Thonning i Trondhjem. (Fader til afdøde Fru Marie Meinche), og blev senere Thonnings Associe under Firma Thonning & Owesen, beskæftigende sig med Trælastforretninger. Død 1812. Gift med Jane Allingham, født i Ballyshannon i Irland. Døde i sit 22de

Aar, 1807. Ritmester Krogh fortæller, at Owesen købte et Jordstykke under Defle, og dyrkede samme og lod der opføre en Udhusbygning og stod ogsaa i Begreb med at opføre en Hovedbygning, da han døde i en tidlig Alder. Han gav Stedet Navn af Ballyshannon, efter ovennævnte By i Irland, hvilket senere forandrede til Louiselyst, efter Johan Finnes Hustru.

THONNING OWESEN,

ovennævntes Søn, født 1804, blev som 3 a 4 Aar gammelt Barn sendt til en Opdragelsesskole i Toyle College i Londonderry i Irland, saa ikke mere sine Forældre, da han først kom tilbage til Trondhjem i Aaret 1822. Gik over til Landbovæsenet og købte Herregaarden, Leeren, efter Oberst Krogh, for 19,000 Spd. For dette Gods forlanges nu, 1870, 100,000 Spd. I 1840 foregik paa Leeren et voldelig Indbrud af Tyve, paa hvem Owesen, ved Nattetid, af-fyrede et Skud. Thonning Owesen (ugift), døde paa Leeren den 1. Marts 1881, altsaa 77 Aar gammel.

I «Adresseavisen den 11. Marts 1881 findes følgende Fortegnelse over den Afdødes testamentariske Bestemmelser, der foruden hvad der er bestemt for hans Slægtninger samt for de i hans Tjenesteværende Personer, følgende Beløb tilfalde nedenopførte offentlige Indretninger og Stiftelser:

Til Børnehjemmet paa Fridheim paa Strinden	400	Kroner
Trondhjems Domkirkes Restauration	2000	—
Hedningemissionen ved Biskop Schrøder	2000	—
Indremissionen i Trondhjem	2000	—
Jødemissionen	2000	—
Lutherstiftelsen	2000	—
Stiftelsen «Christi Kjærlighed». Stiftelsens Formaal:		
Beskyttelse for unge værgeløse Qvinder og til		
mulig Redning for faldne Qvinder	40000	—
Opdragelsesanstalt og Haandgjerningsskole for fat-		
tige forældreløse eller forsømte Drengene inden		
Hlade Sogn med dets nuværende Grændser ...	40000	—

Overføres 90400 Kroner

	Overføres 90400 Kroner	
Til en Opdragelsesanstalt og Haandgjerningsskole for fattige, forældreløse eller forsømte Piger inden Hlade Sogn med dets nuværende Grændser	40000	—
Til geistlig Betjening samt Andagtsøvelse i nævnte tvende Stiftelser	40000	—
Til Anskaffelse af et Bibliotek af religiøse Bøger i de samme Indretninger, Renterne af	4000	—
Til Vedligeholdelse af samme. Renterne af	400	—
Til Anskaffelse af religiøse Bøger, der aarligen skulde fordeles mellem Lemmerne af forannævnte 3 Stiftelser. Renterne af	4000	—
Til et Forsamlings- eller Bedehus paa Leeren for omkringliggende Gaarde, samt til Bygningernes og Inventariets Vedligeholdelse og Husets Opvarmning	23600	—
Til Kirkeklæder for fattige Personer inden Hlade, Renter af	4000	—
Til Indkjøb af Brænde til Husarme inden Hlade Sogn, Renter af	4000	—

Tilsammen 210000 Kroner

Hvad der maatte være tilbage, efter at de i Testamentet nævnte Personer og til forannævnte Legater bestemte Beløb er uddede, skal fordeles saaledes at en Femtedel tilfalder Testators Slægtninger, en Tiendedel Stiftelsen «Christi Kjærlighed», tre Femtedele til et i Trondhjem eller nærmeste Omegn oprettendes Blindeinstitut og en Tiendedel til Fængselselskabet i Trondhjem.

CLAUS PAVELS,

Biskop i Bergen, født 1. August 1769, død 16. Februar 1822. Denne mærkelige Personlighed spillede en ikke uvæsentlig Rolle i Frihedsperioden 1814, og holdt Dagbog fra Aaret 1812 til 2 Dage før sin Død. Denne Dagbog er i 1864 udgivet af hans Dattersøn, Claus Pavels Riis, og danner et høist interessant Bidrag til Norges Historie i hine Tider, der vistnok maa have et overmaade stort

Værd. Skjønt denne Mands Biografi ikke egentlig hører hjemme i disse Blade, kan jeg ikke afholde mig fra at nedtegne nogle af denne mærkelige Mands Livsbegivenheder og høist interessante Udtalelser, idet han stod i nær Berørelse med hiin Tids mærkeligste Mænd, ligesom han ogsaa hyppig udtaler sig om Christian Frederiks Optræden her i Trondhjem i 1813 og 1814, og hos hvem Pavels derhos oftere, som hans Sjælesørger havde Foretræde Men hvad der fornemmelig har bevæget mig til i disse Blade at dvæle længere end sædvanlig ved denne Mand, der forøvrigt ikke har været ansat i det Nordenfjeldske, er den Omstændighed, at hans Optegnelser ofte angaar Mænd fra Trondhjem eller Omegn, som levede iblandt os i hine Dage, og hvis Levnets Løb derved vandt ikke ubetydeligt i sit Omfang, stedse i interessante Retninger.

Ved saaledes at henvise til Riises fortjenstfulde Værk, skal jeg her blot indtegne nogle af Pavels mærkeligste Udtalelser, da disse, i sig selv høist betegnende, ogsaa danner et Bidrag til en lettere Opatning af min Tanke, den at yde en Skjærv til Oplysning om vor Tid og fornemmelig hvad angaar Trondhjem og dens Personalhistorie.

I 1793 blev Pavels først ansat som resid. Kapellan til Eidanger og Brevig, 1796 Sognepræst til Hirsholm i Danmark, hvor han neppe var synderlig tilfreds og beklager sig over et yderst tyndt Auditorium. Han kom dog her, saa nær Kjøbenhavn, i Forbindelse med mange interessante Mennesker, og nævner Grev Horn, en af Hovedmændene for Gustav den 3dies Mord. Grev Horns Dom lød paa Tab af Ære, Liv og Gods, men mildnedes til evig Landflygtighed. Nedsatte sig saa i Kjøbenhavn under Navn Fredrik Classon, hvor han blev vel modtaget af Bernstorff. Under Fiendtlighederne med England 1801 maatte han fortrække fra Danmark til Lübeck. Da denne Stad senere stormedes under Bernadotte, lykkedes det Horn at vinde dennes Velvillie, hvilket umiddelbart vakte Napoleons Uvillie og lod Horn fængsle, men senere frigiven af Davoust. 1813 gik han tilbage til Danmark og døde i Kjøbenhavn 1823. (v. Historisk Archiv 1873 Pag. 267).

1799 forflyttede Pavels atter til Kjøbenhavn som resid. Kapellan til Nicolai Menighed og derfra igjen i Aaret 1805 til Agershus Slotskald. «Med ubeskriveligt tungt Hjerte forlod jeg den Stad,

hvor jeg havde nydt min Ungdoms og Mandoms bedste Glæder.»
1813 Ridder af Dannebrog. 1815 af Nordstjerneordenen. 1817
Biskop i Bergen. Udgiven flere Skrifter og Afhandlinger.

Havde 3 Døttre:

1. Claudine, gift med Provst Lyder Brun, Sognepræst til Modum.
2. Mariane, gift med Justitarius i Bergen, C. Riis.
3. Julie, gift med Søkaptein Falck.

I Christiania vandt Pavels stor Anseelse som Taler, men siger Riis, han følte sig som en Udlænder i Norge og levede stadig, lige til Katastrofen i 1814, i det Haab at faa et Embede i Kjøbenhavn og ende sine Dage der.

Pavels begynder sin Dagbog 2. August 1812 og taler allerede nu om Rygter angaaende Norges og Sveriges Forening. I Octbr. omtaler han, med stor Forfærdelse, Beretningerne fra Landdistrikterne, der gaar ud paa, at Kornet overalt i Landet er bortfrosset. (Det store Frost-aar) og sætter alene sit Haab til Englænderne, at disse ikke vilde forhindre Tilførselen fra Danmark, hvor Høsten har været overmaade god.

Den 19. Novbr. indløber Efterretning om Napoleons Ulykke i Rusland. «Skulde denne beundringsværdige Sol virkelig være dalen? Skulde det store Moment være kommen da det største, mægtigste Menneske, Aartusinder har frembragt skal høre det afgjørende: «Hertil skal du komme og ikke længer.» Saaledes taler en Filosof, en Verdens- og Videnskabsmand, om hiin store Personlighed dengang, da man endnu neppe var sig bevidst, med hvilken overvættede Overlegenhed denne Kjæmpe optraadte, hans sande Storhed som Fyrste, Lovgiver og Kriger, han som blev Frankrigs Frelser, han som igjen sammesteds indførte og opretholdt den kristelige Religion, der længe nok var traadt under Fødder. Og dog gives der endnu stedse Mennesker som fornægter denne Storhed, trods Historiens Kjendsgjerninger, og sammenligner den Store Napoleon med Gustav Adolph, Carl den 12. m. Flere, der imidlertid forsvinder som ubetydelige Størrelser imod hiin, hvis Bedrifter og storartede Handlinger, trods hans paatagelige Feil, staar som et uopnaaet Lys, med en Glands, hvis Lige man forgjæves skal søge efter i Historiens Aarbøger. Pavels har saare liden Tro paa Gavnligheden af det i Christiania (1811) anbragte Universitet. Betegnende er hans Raisonnement herom 7. Januar

1813: «Listen over forrige Aars Studenter viser, at af 133 var der kun 19 dimiterede fra norske Skoler. Skulde det virkelig for saa lidet Antals Skyld være den Uleilighed og de Penge værd, som det koster i denne Tid at oprette et nyt Universitet? Og endda Spørgsmaal om, fra de nordenfjeldske Skoler, ja selv fra Christiansand, ei ogsaa herefter en eller anden tyr til Kjøbenhavn? Jeg har bestandig tænkt og sagt, at, naar jeg havde en studerende Søn, og ikke boede i Christiania, unegteligen sendte ham til Kjøbenhavn og ikke hid. Altsaa, naar de 25 Professorer lykkeligen ere arriverede, hvad mon her bliver flest af: Lærere eller Læringer?»

Paa denne Tid er det, at vore Bankosedler «reduceres til 16 Skilling pr. Daler, d. e. Regjeringen gjør Bankerot og giver 16% Procent. Følgerne heraf begyndte efterhaanden at vise sig frygtelige. Man forlanger allerede i Kjøbenhavn 60 Rdlr. for en Gaard og 11 Rdlr. for et Skaalpund Smør.»

Interessant er det at høre Pavels Betragtninger angaaende de paa denne Tid indløbende Udenlandske Efterretninger, da al Verden vender sig imod Napoleon, der under Armee var kommen tilbage til Paris. Den 7. April 1813 skriver han: «I Trondhjem skal Nøden være skrækkelig. At vor Konge endnu, da det gjælder Landets Frelse eller Ruin, ikke vil opgive Forbindelsen med Napoleon, er ærligt, men hvorvidt en Fyrste er berettiget til at opofre sit Folk, for at holde et Ord, givet af en Mand til en Mand, er tvivlsomt. Her kommer Regentens og Menneskets Pligter i en Kollision hvor det synes som disse maa vige. En duelig Regent og en agtværdig Privatmand ere to forskellige Væsener. Det sidste er vistnok Frederik den 6., men det første — — ja Gud bedre os, her gaar Syn for Sagen.»

Den 22. Mai 1813 ankom Prinds Christian Frederik til Christiania som virkelig Statholder og kommanderende General i Norge (med nogle Exceptioner i Regard af gamle Krogh i Trondhjem), og afløste dermed sin Forgjænger Prinds Frederik, der vendte tilbage til Danmark. Det fremgaar af Prinds Christians første Proklamation, der gjenfindes i Pavels Dagbog, (Pag. 72, at man dengang langt fra havde nogen Forestilling om, at Norge skulde skilles fra Danmark, idet Prindsen Dagen efter under en almindelig Kour siger til Forsamlingen: «Ingen tro, at jeg kommer for at under-

skrive nogen Afstaaelse af dette i Aarhundreder med Danmark forenede Land, nei før visne denne Haand før det skal ske.»

I Dagbogen, 12. Juni 1813, taler han atter om Napoleons store Seire og om en Kongres som denne har foreslaaet til Prag for at gjenoprette Verdensfreden. «Nei, den store Stjerne er endnu ikke dalet, og hvo veed, om vi dog ei engang skulle velsigne dens Lys?»

Pavels glæder sig over at den nyankomne Prinds er hans flittige Tilhørere, medens Prinds Frederik ikke satte sin Fod i Slotskirken.

Forøvrigt da denne Skildring af Pavels Optegnelser siges at ville optage en forholdsvis alt for stor Plads i disse Blade, maa jeg, skjønt ugjerne, udelade større Masser af Optegnelser, saaledes som de findes opførte i mit originale Uddrag, og skal nu alene indskrænke mig til her at gjentage enkelte Episoder af denne Mands interessante Fortællinger om hans Tid og mange for os endnu lige interessante Minder. Jeg fremhæver da her fornemmelig hans Sammenstød, der oftere fandt Sted, med Christian Frederik, da deslige Nedtegnelser kaster et sterkt Lys over de fremragende mænd som vandrede iblandt os hiine Tider, her i Trondhjem og dens Omegn.

Ogsaa Christian Frederik opholdt sig i nogle Dage i Trondhjem og hører forsaavidt hertil, men erindredes han endog med blandede Følelser af Efterslægten, saa er det dog vist, at hans Minde vil staa fast i Historien og af Nordmændene med en viss hellig Følelse vorde omfattet som et Redskab, om ikke mere, af Skjæbnens Haand nedlagt for ikke alene at befri Norge fra Vold og Nedværdigelse, men ogsaa for at forberede et Storværk som stedse vil vorde omfattet med Kjærlighed og Velsignelse af enhver retskaffen Nordmand.

Krigen nærmer sig. Pavels beklager sig over, at man lader hele Armeen staa uvirksom paa Grændsen for i Utide og Utrængsmaal at fortære de faa Levnetsmidler som endnu haves tilbage, hvad der formentlig er Fiendens Ønske. «Og jeg frygter meget, at mange, selv blandt vore Oldinger, ville opleve den Dag, da de staa paa det gamle ærværdige Tvillingriges Ruiner. Dets sidste Time synes at nærme sig.»

«Midt i den almindelige Fare og Nød og Elendighed, holdes der glimrende Bal ved Hoffet. Kongen er i Holsten for at underhandle med de allierede og skal see sig nødsaget til at købe Fred ved Afstaaelsen af Trondhjems Stift. I saa fald takker jeg Gud, at jeg ikke lever i Trondhjem. Bittert vilde det være mig at bekjendtgjøre Norges Sønderlemmelse, men utaaleligt var det mig at maatte sværge Carl den 13. og Ponte corvo Troskabsed. Den dag da dette skede, vilde være den ulykkeligste i mit Liv.»

Et Aar senere gik dog Eden for sig, formentlig uden Bitterhed, om end med vemodige Følelser ved Tanken paa fordums Dage.

Den 31. Decbr. 1813. Pavels taler om Napoleons forestaaende Fald. — — — «Men det kan ikke negtes, at han er falden med Ære og at han er større, misundelsesværdigere i sit Fald, end de temporiserede Fyrster af anden og tredje Rang, der frækt træde paa den døende Løve i Triumpf. Staaende eller falden vil han til evig Tid blive et af Jordens første Mennesker.

Saa komme vi til det skjæbnesvangre Aar 1814, hvor Pavels i sin Dagbog fører saare interessante Optegnelser. Jeg forbigaar, som foran nævnt, de fleste af mine oprindelige Uddrag angaaende disse Optegnelser, som ikke egentlig tilhørende disse Blade. Betegnende er det at se, hvorledes Pavels opfatter Sprogsagen den 9. Ang (1814) da der paa Scenen blev Spørgsmaal om at stryge Ordet «dansk» og sætte «norsk» istedet. Han siger: «Jeg indser ikke, hvorfor Ordet dansk skal være os forhadet, om ogsaa Kongen af Danmark har opført sig feigt. Desuden er og bliver dansk og norsk Sprog et og det samme» Hvad er et par hundrede nationale og provinciale Ord imod de mange tusinde, som Danmark og Norge beholde tilfælles om de end i Aarhundreder skulle regjeres af forskellige Fyrster. Schweiz var en fri, selvstændig Nation, om nogen paa Jorden har været det; dog har det aldrig existeret et Sprog som hedder det Schweitziske.»

Disse Ord kunde maaske vore nuværende Sprogreformatorer tage sig til Indtægt. Og med min hele Sjæls Fylde underskriver jeg de her af Pavels udtalte herlige Ord. Det nuværende Maalstræv er neppe noget andet end en Frugt af misforstaaet Patriotisme, af Modesyge eller Fortængelighed, Lyst til at gjøre sig bemærket, af en Sprog-Manie, som synes at løbe af med den sunde Menneskeforstand. Vore Sprog-reformatorer synes med Magt at

ville indføre et nyt Sprog, et «Landsmaal», der snart hentes fra Søndmør, snart fra Valdres, snart fra Pipervigen, og tilsidst fra alle Landsdele, hvoraf Resultatet maa blive, at vi faar tusinde forskellige Sprog her i Landet. Jeg afskyr den Fanatisme som tydeligen aabenbarer sig inden Sprogsagens Omraade, medens jeg godt kan forstaa Betydningen af vort Sprogs Renselse og Forbedring, der væsentlig alene bør søges fremmet gennem Tidens Løb, hvorfra dens naturlige Gang alene kan hentes.

Pavels maa endnu have høie Tanker om Prinds Christian, trods adskillige Anker, som oftere forud findes. Den 9. Februar siger han: «At han (Prindsen) er en Vellystning, kan desværre ikke negtes, heller ikke, at han giver et slet Exempel og bidrager end mere til Frivolitetens Udbredelse; men at han er en utrættelig virksom, med eminent Sjøleevner udrustet Regent, og at Europa, den store Napoleon undtaget, i dette Øieblik neppe eier en Fyrste, som saa aldeles er skabt til at være Folketsyrer, er mig klart, og jeg skulde tro, at vi herinde i Christiania har bedre for at dømme den Ting end (Præst) Neumann i Asker.

Pavels omtaler derpaa med stor Ængstelse Resultatet af Eidsvolds-Forsamlingen (idag, første Paaskedag 1814, paa-begyndt).

— — — «Ogsaa med Hensyn til mig selv er det skrækkelige Dage, thi jeg føler det — fra den Stund Norge gaar over til saadan Forbindelse med Sverige, at Prinds Christian ei længer kan være dets Styrrer, er al min Lyksalighed inden Norges Grændser forbi. Under en søvnløs Nat opstod den Tanke hos mig, hvis det skulde komme dertil, i Afskedtiden at bede min elskelige Fyrste, naar han bliver Konge i Danmark, og forlader han os, vil det ei vare længe — — — da at give mig et Embede der, paa det jeg fjernt fra mit ulykkelige, nedværdigede Fædreland kan ende mine Dage der, hvor det i over 20 Aar har været mit inderlige Ønske at leve og dø. Dog — — jeg vil ikke udmale denne sørgelige Forestilling. Det tør gaa godt.»

Og det gik ogsaa godt, og selv Pavels fandt sig efterhaanden nok saa vel og tilfreds i disse Omveltninger som man, bagefter, havde lettere for at forstaa og bedømme.

Pavels efterfølgende Udtalelser ere i høi Grad interessante og lærerige for enhver sand Fædrelands Ven og hans Skrift anbe-

faler jeg varmt som en sjelden Kilde til at Lære vor Historie fra hiine Tider at kjende. Men jeg kommer atter tilbage til min Tanke om at jeg her bør afbryde for ikke at gjøre mig skyldig i alt for store Vidlyftigheder i et Værk som dette, om det forøvrigt nogen-sinde skulde se Dagens Lys i trykt Format. I mine oprindelige Afskrifter har jeg vistnok selv tilføjet en del Bemærkninger maaske ikke uden Værd for Efterslægten, og det er ikke uden Sorg at jeg her ser mig nødt til at udelade ogsaa disse, medens Pavels Værk, uskatteligt som det er, findes i Bogladerne.

Pavels sidste Leveaar var i 1822. Dagbogen slutter med en Fortælling om Maaden at feire Kongens Geburtsdag, som i dette Aar indfaldt paa en Løverdag. «Man holdt Festen Fredag Aften og drak Kongens Skaal &c. efter Midnat, Nat til Løverdag.» Som Skald og Digter faldt det oftere i Pavels Lod at forfatte de fornødne Leilighedsdigte og saaledes ogsaa her, 4 Vers til Carl Johans Priis og hvormed Dagbogen slutter.

OBERST CHRISTOPHER von PAVELS.

Om en Broder af forannævnte vides ikke. Formodentlig en Onkel. Født 1737, gift som Major 1797 i Trondhjem, hvor han levede til 1811 da han døde, ligger begravet paa Domkrikegaarden, tæt ved Kongsgaarden. Oberstinden døde 1807. 1802 Medlem af V. S.

OLE FREDERIK PAASCHE,

Literatus og Sproglærer ved Realskolen i 21 Aar. 1799 Medlem og 1808 Sekretær i V. S. I 1783 udgivet Skrifter angaaende Realskolen og desuden skrevet det meste af et Ugeblad, som i 4 paa-følgende Aar udkom i Trondhjem under Titel af «Trondhjems Allehaande» (mindre interessant for vor Tid). Var i sine to sidste Leveaar Stiftsrevisor. Denne Paasche var syg og sengeliggende da hans Gaard i Søndre Gade, Natten til 2. Juledag 1813, nedbrændte tilligemed hele Kvartalet mellem Kongens og Dronningens Gade, Raadstuen undtagen. Det var med Nød at denne Paasche blev reddet fra at indebrænde, men døde umiddelbart efter som en Følge af denne Katastrofe i Decbr. 1813. Konen døde i 1818. Begge begravet lige ved Siden af Kongsgaardens Mure.